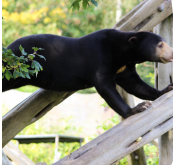

Tòimhseachan Loidsig na Coille-uisge

Cleachd an cuideachadh gus obrachadh a-mach dè an t-ainmhidh a tha a' fuireach anns gach sreath den choille-uisge. Faodaidh barrachd air aon ainmhidh a bhith anns gach sreath, ach chan eil gach ainmhidh a' buntainn ach ri aon shreath.

Mathan-grèine Malayach	Fiadh Breac Visayach	Macaw Ruadh
Mion-each-aibhne	Siompansaidhe	Gibbon Bàn-ghruaidh
Losgann Puinnseanta Gorm	Muncaidh Titi Coparach	Casuaraidh a Deas

Cuideachadh na Dàrna Ìre

1. Tha **am macaw** a' fuireach nas àirde na gin de na h-apaichean.
2. Tha **an siompansaidhe** a' fuireach san aon shreath ris a' bheathach a bhios a' coimhead airson mil.
3. Tha **an t-eun nach urrainn itealaich** a' fuireach anns an t-sreath as ìsle.
4. Tha **am mathan-grèine** a' fuireach dìreach fon ghibbon..
5. Tha **am mion-each-aibhne** a' fuireach san aon shreath ris a' chasuaraidh..
6. Tha **am muir-thìreach puinnseanta seo** a' fuireach nas ìsle na am macaw ach nas àirde na am mion-each-aibhne.
7. Tha **am muncaidh titi coparach** a' fuireach aon shreath os cionn a' losgainn phuinnseanta ghuirn.
8. Tha **an casuaraidh** a' fuireach fon t-siompansaidhe.
9. Tha **am macaw** na aonar san t-sreath aige.
10. Tha trì beathaichean a' fuireach air **làr na coille**.

Faidhle Fiosrachaidh Ainmhidhean

Seo beagan fhìrinnean inntinneach mu gach aon de na beathaichean a tha air an taisbeanadh san tòimhseachan. **Feumaidh tu iad airson tòimhseachain na Dàrna Ìre fhuasgladh.**

Tha an tòimhseachan mu dheidhinn dè an sreath coille-uisge anns a bheil iad a' fuireach. Ach, leis gu bheil iad uile a' fuireach ann an coilltean-uisge air feadh an t-saoghail, tuigidh tu nach eil iad a' fuireach còmhla.

Macaw Ruadh (Red-fronted Macaw): Gnè ann an cunnart mòr a tha dùthchasach do Bhoilibhia.

Siompansaidhe: Gnè de dh'apa mòr a tha dùthchasach do dh'Afraga thropaigeach.

Mathan-grèine Malayach: An gnè mathain as lugha san t-saoghal a lorgar ann an Ear-dheas Àisia. Bidh iad ag ithe measgachadh de bhiadh, leithid bhiastagan, measan agus mil.

Gibbon Bàn-ghruidh (Buff-Cheeked Gibbon): Gnè de dh'apa a lorgar sa mhòr-chuid ann an Ear-dheas Àisia.

Casuaraidh a Deas (Southern Cassowary): Eun mòr nach urrainn itealaich a lorgar anns na h-Innd-Innse, Gini Nuadh Paputhaiche, agus ear-thuath Astràilia. Bidh e sa mhòr-chuid ag ithe mheasan a thuit gu làr.

Losgann Puinnseanta Gorm (Blue Poison Dart Frog): Chan fhaighear seo ach ann am beagan àiteachan iomallach den choille-uisge ann an Surinam agus ceann a tuath Bhrasil. Am measg nam muir-thìrich as puinnseanta san t-saoghal.

Muncaidh Titi Coparach (Coppery Titi Monkey): Gnè de mhuncaidh à Ameireaga a Deas, gu h-àraidh Braisil, Pearù agus Boilibhia.

Mion-each-aibhne: Luibh-ithear leth-uisgeach dùthchasach do choilltean Afraga an Iar.

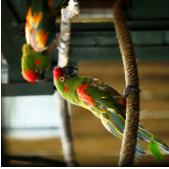
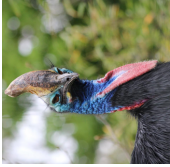
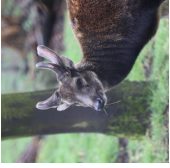
Fiadh Breac Visayach: Gnè fèidh na h-oidhche a lorgar mar as trice ann an coilltean-uisge Eileanan Visayan (Na h-Eileanan Filipineach).

Thoir fa-near: Ann am fìor bheatha bidh a' mhòr-chuid de na beathaichean seo a' fuireach ann am barrachd air aon shreath. Airson an tòimhseachain tha sinn air a dhèanamh nas sìmplidhe agus air an cur san t-sreath ris a bheil an ceangal as motha aca.

Sreathan na Coille-uisge	Ainmhidhean
Bàrr-chrann (as àirde) Gheibh an sreath seo a’ mhòr-chuid de sholas na grèine leis gu bheil an duilleach gann. Tha craobhan san t-sreath seo am measg an fheadhainn as sine sa choille-uisge, cuid dhiubh a’ ruighinn àirdean iongantach. Bidh beathaichean sa mhòr-chuid a’ faighinn timcheall le bhith ag itealaich no a’ leum timcheall mullaichean nan craobhan.	
Sgàil-bhrat Bidh an sreath seo ag obair mar sgàil mullaich thairis air na sreathan as ìsle, a’ tabhann dìon agus fasgadh dha na lusan agus na beathaichean an sin. Bidh e cuideachd a’ cumail nan siantan a-mach, a’ cruthachadh àrainneachd dhorcha is bhruthainneach. Bidh barrachd ghnèithean a’ fuireach san t-sreath seo na ann an sreathan eile, air sgàth cho furasta ’s a tha biadh ri fhaighinn. Faodaidh a’ mhòr-chuid de bheathaichean an seo itealaich no gluasad gu furasta air geugan chraobhan.	
Fo-sgàil-bhrat Dorcha agus bruthainneach, bidh an sreath seo den choille-uisge a’ dèanamh suas airson an dorchadais le flùraichean soilleir aig a bheil fàileadh làidir a bhios a’ tàladh phoileanaichean. Ged a bhios lusan, preasan agus craobhan ùra a’ fàs an seo, chan eil iad buailteach fàs glè àrd. Bidh beathaichean a tha beò an seo gu tric a’ soirbheachadh ann am bruthainneachd.	
Làr na Coille (as ìsle) An sreath as duirche buileach. Tha dìth solas na grèine ga dhèanamh duilich do rud sam bith fàs, agus tha an làr còmhdaichte sa mhòr-chuid le stuth organach a’ tuiteam bho na lusan is na craobhan gu h-àrd. Tha an sreath coille-uisge as ìsle cuideachd buailteach do thuiltean bho uisge trom.	

RABHADH!

**Tha am fuasgladh
gu h-ìosal**

Sreathan na Coille-uisge	Ainmhidhean	
Bàrr-chrann (as àirde)	Macaw Ruadh	
Sgàil-bhrat	Gibbon Bàn-ghruaidh Muncaidh Titi Coparach	
Fo-sgàil-bhrat	Siompansaidhe Mathan-grèine Malayach Losgann Puinnsanta Gorm	
Làr na Coille (as ìsle)	Casuaraidh a Deas Mion-each- aibhne Fiadh Breac Visayach	

Fuasgladh Tòimhseachan Loidsig na Coille-uisge (1)

Cuideachadh na Dàrna Ìre

Tha am macaw a' fuireach nas àirde na gin de na h-apaichean.

A' cleachdadh ar *faidhle fiosrachaidh ainmhidhean*, chì sinn gur e apaichean a th' anns an t-siompansaidhe agus an gibbon. Chan eil fios againn fhathast dè an sreath anns a bheil iad a' fuireach agus mar sin cuir iad air a' bhòrd gun a bhith gan steigeadh air a' ghriod fhathast. Faodaidh am macaw a dhol os cionn an t-siompansaidhe agus a' ghibbon. .

Tha an siompansaidhe a' fuireach san aon shreath ris a' bheathach a bhios a' coimhead airson mil.

A' cleachdadh ar *faidhle fiosrachaidh ainmhidhean* a-rithist, chì sinn gur e am mathan-grèine am beathach a bhios a' sireadh mil. Mar sin, cuir am mathan-grèine ri taobh an t-siompansaidhe agus a' ghibbon. .

Tha an t-eun nach urrainn itealaich a' fuireach anns an t-sreath as ìsle.

Tha dà eun am measg nan ainmhidhean. Tha fios againn mu thràth gu bheil am macaw a' fuireach gu h-àrd, agus tha am *faidhle fiosrachaidh ainmhidhean* againn a' dearbhadh gur e an casuaraidh an t-eun nach urrainn itealaich. Is e làr na coille an sreath as ìsle agus mar sin steig an casuaraidh air làr na coille air a' ghriod.

Tha am mathan-grèine a' fuireach dìreach fon ghibbon.

Gluais am mathan-grèine fon ghibbon, agus cuideachd an siompansaidhe leis gu bheil am mathan-grèine agus an siompansaidhe a' fuireach san aon shreath. Ach chan eil fios againn fhathast a bheil iad a' fuireach san aon shreath ris a' chasuaraidh no os a chionn, agus mar sin chan urrainn dhuinn an steigeadh sìos fhathast.

Tha am mion-each-aibhne a' fuireach san aon shreath ris a' chasuaraidh. .

Furasta! Steig am mion-each-aibhne ri taobh a' chasuaraidh air làr na coille.

Tha am muir-thìreach puinnseanta seo a' fuireach nas ìsle na am macaw ach nas àirde na am mion-each-aibhne.

Tha am *faidhle fiosrachaidh ainmhidhean* againn a' dearbhadh gur e an losgann puinnseanta gorm am muir-thìreach puinnseanta. Chan eil fios againn fhathast dè an sreath anns a bheil am macaw a' fuireach, ach tha fios againn gu bheil am mion-each-aibhne a' fuireach air làr na coille agus gum feum am macaw a bhith os cionn a' losgainn, agus mar sin bidh an losgann a' fuireach anns an sgàil-bhrat no am fo-sgàil-bhrat.

Fuasgladh Tòimhseachan Loidsig na Coille-uisge (2)

Tha am muncaidh titi coparach a' fuireach aon shreath os cionn a' losgainn phuinnseanta ghuirm.

Tha fios againn gu bheil an losgann puinnseanta gorm a' fuireach an dàrna cuid anns an fho-sgàil-bhrat no anns an sgàil-bhrat, agus mar sin feumaidh am muncaidh a bhith a' fuireach anns an sgàil-bhrat no am bàrr-chrann.

Tha an casuaraidh a' fuireach fon t-siompansaidhe.

Tha fios againn a-nis gu bheil an casuaraidh fon an t-siompansaidhe agus am mathan-grèine; tha an siompansaidhe agus am mathan-grèine fon a' ghibbon; agus tha an gibbon fon a' mhacaw. Mar sin is urrainn dhut na ceithir sin a steigeadh air a' ghriod a-nis (casuaraidh = làr na coille; mathan-grèine agus siompansaidhe = fo-sgàil-bhrat; gibbon = sgàil-bhrat; macaw = bàrr-chrann). Chan eil fhios fhathast càite an cuir sinn am muncaidh titi coparach no an losgann puinnseanta gorm.

Tha am macaw na aonar san t-sreath aige.

Leis gur e am macaw an aon bheathach anns a' bhàrr-chrann, feumaidh sinn am muncaidh titi coparach a ghluasad sìos chun an sgàil-bhrat. Mar sin feumaidh sinn an losgann puinnseanta gorm a ghluasad sìos chun an fho-sgàil-bhrat. .

TTha trì beathaichean a' fuireach air làr na coille.

Chan eil ach am fiadh air fhàgail. Tha trì beathaichean a' fuireach air làr na coille, ach chan eil ach a dhà ann an-dràsta (casuaraidh agus mion-each-aibhne), agus mar sin feumaidh gur e an treas fear am fiadh.